

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
 A kiadónálban évenként:
 Egyszerű... 10 kor.
 Felhirdetés... 4 "
 Kélyben kényes kérése:
 Egyszerű... 20 kor.
 Felhirdetés... 8 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egyszerű... 26 kor.
 Felhirdetés... 8 "

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 Karácsonyi napok kivételével.
 Felelős: Dr. Károlyi Károly.
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.
 A szerkesztőség kizárólag visszafizetés
 vagy megfizetésre nem vállalkozik.
 Hirdetések és közlések a
 kiadónálban intézendők.
 Helyes cím: Nagyvárad, Apáczai-utca 3. sz. 3. sz. 3.

NAGYVÁRAD július 5.

Komolyan vegyük?

(—a.) Ismételtén olvasgatom Bánffy Dezső bárónak tegnapi tagadhatatlanul érdekes beszédét; — végig futom a fővárosi lapok referádáit is, amelyek mint elsőrangú politikai eseményt tárgyalják az ellenzéki Bánffynak első debutját; — sőt már előttem van a képviselőház mai üléséről szóló országgyűlési tudósítás is és látom ebből, hogy minden oldalról bőven foglalkoznak beszédével a szóonokok, látom, hogy valósággal irányt szabott, medret ástott felszólalása a vita folyamán — — — és én még mindig azon töprengök, hát csakugyan komolyan vegyük Bánffynak legújabb szereplését?

Nem abban látom e fellépésnek rendkívüliségét, hogy egy volt miniszterelnök most mint ellenzéki vezér szólal fel. Nálunk ugyan ez sem történt még meg. És ha megtörtént volna is valaha, akkor is kétségteljesen nagy érdekességet kölcsönözne fellépésének maga ez a körülmény is.

Nekem az tűnik fel inkább ebben a dologban, hogy ugyanaz a Bánffy, aki miniszterelnök korában oly megcsontosodott ellensége volt a magyar nemzeti jogoknak, követeléseknek, sőt törekvéseknek és aspirációknak is — ugyanaz a Bánffy vezérnek lép most fel a nemzeti jogok védelmében.

Kilencz esztendővel ezelőtt mikor elégették Zágrábban a magyar zászlót s a felháborodott közvélemény hangosan kö-

vetelt elégtételt, Bánffy mint miniszterelnök vakmerő cinizmussal azt mondta, hogy tulajdonképpen nem is a nemzeti lobogót égették el, hanem csak valami összetakolt háromszínű rongyot, melynek színe véletlenül egyezik a nemzeti zászló színeivel.

Tegnap pedig ugyanez a Bánffy, de most már mint ellenzéki vezér szemrehányást tett Hédervárynak, az akkori horvát bánnak, hogy kevés magyar zászló volt kitűzve, azt a keveset is őrizni kellett, sőt egyet el is égették.

Öt esztendővel ezelőtt meleg nyaruk volt az osztrák és magyar államférfiaknak. Egymásnak adták a kilincset a felségischli-nyaralójában. Ugyancsak főtt a fejük a kiegyezési bonyodalmak miatt. És Bánffy mint miniszterelnök a hirhedt ischli-klauzulával örök időkre Ausztriához akarta lánczolni Magyarországot, nemcsak a pragmatica sanctióból folyó personal-unió és az ebből szükségszerűen következő közös ügyek kapcsán, hanem felbonthatatlanná akarta tenni törvényeink kijátszásával magát a vámszövetséget is.

Most pedig ugyanaz a Bánffy mint ellenzéki vezér az önálló vámterület híve és már eljöttnek látja az időt arra, hogy minden rendelkezésre álló törvényes eszközzel módját találjuk annak, hogy 1907-ben, midőn az ideiglenes állapotot rendező törvény hatályát veszti, a gazdasági önállóságot életbeléptessék.

Mindvégig érdekes beszédében tagadhatatlanul sok szép, okos és helyes dolgot mondott Bánffy, aki időközben meg-

tanultszabatos és kerekded mondatokban beszélni is. Egész lelkesedéssel szállt sikra a nemzeti jogokért a horvátokkal szemben s nála szokatlan világossággal és közjogi jártassággal definiálta azokat. Helyes érzékkel ítélte meg a katonai vívmányokért folytatott mult évi küzdelmet és Tiszának állítólagos vívmányait. És befejezésül nagy határozottsággal tiltakozott az ellen, hogy a vámszövetséget a 14. §. alapján kösse meg a kormány.

Mindez nagyon szép, nagyon örvendetes lenne és méltó reménységet keltene a nemzetben, ha Bánffy multja garantiát nyújtana arra, hogy hirdett elveihez hű is fog maradni. Ennek azonban éppen az ellenkezőjét vonhatjuk le mind abból, amit Bánffy öt esztendei miniszterelnöksége alatt cselekedett. Mert ennek az érdekes embernek mostani beszéde kiáltó ellentéte régebbi cselekedeteinek.

Az írásból tudjuk, hogy sapientis est consilium mutare in melius, — bölcs ember jobbra változtatja szándékát. De míg erről a bölcseségről cselekedetek által meg nem győzi Bánffy az országot, addig nem vehetjük komolyan újabb beszédeit és szerepléseit.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 5.

Elnök Perczel Dezső megnyitja az ülést bemutatja a beérkezett irományokat.

Következik

az 1904. évi költségvetés folytatólagos tárgyalása.

„TISZÁNTUL“ TÁRCZÁJA.

Vallási viszonyok a régi Váradon.

Írta: Dr. Toth-Szabo Pál.

A XVI. század második felében Váradon vallási tekintetben — nagy események történtek.

Szent László király alapítása, a püspökség megszűnt létezni, ugyszintén megszűntek a káptalanok is, a katolikus vallás helyét a protestans vallások foglalták el. Nagy jelentőségű dolgok ezek, nem eshettek meg harcz, küzdelem nélkül.

Az első, aki a XVI. század vallásújítóinak tetteit hirdette Váradon, Köleséri Kristóf deák volt, ki 1552-ben, a nagynevű Fráter György püspök halála után prédikált először nyilvánosan, még pedig Luther Márton szellemében; ugyanakkor, mikor Debreczenben, a helyi plebános, Kálmáncsehi Márton, más néven Sánta Márton, hirdette Kálvin János tetteit. Azonban Köleséri Kristóf működése nagyobb hullámokat nem vetetett, mert a következő évben. 1553-ban Zabardi Mátyás foglalta el Fráter György örökét s a katonás püspök minden újítást csirájában elfojtott. Az 1556-iki események azonban lényeges fordulatokat hoztak. Ez évben, mint már nagyon jól tudjuk, Izabella ki-

ráltné visszatért Erdélybe. Az erdélyi rendek még megérkezése előtt a szászsebesi gyűlésen lefoglalták az erdélyi püspökség és káptalan minden vagyonát; a kolozsvári gyűlésen pedig a végzésüket a királyné elé terjesztették meg erősítés végett.

Keveset használt, hogy a királyné egyelőre vonakodott az erősítést megadni. Az erdélyihez hasonló sors fenyegette a váradai püspökséget.

Várad ugyanakkor ostrom alatt állott. Az ostrom czélja pedig az volt, hogy Várad Erdélyhez csatoltassék, Világos volt tehát, hogy Várad meghódolása után az erdélyi rendek gyűlésén hozott s a katolikus egyházat illető végzések előbb-utóbb itt is érvényesítettnek fognak.

Egyelőre azonban ugy Izabella, mint a rendek csupán azt kívánták Váradtól, hogy 1557. január 6-ikáig tegye le a tisztelet esküt, ugy érve természetesen a rendeletet, hogy annak a váradai püspök s az egyházi testületek is kötelesek eleget tenni. Forgách Ferenc azonban, Zabardi utódja, mondani is fölösleges, nem tette le a megkívánt esküt. Nem tették le az egyházi testületek sem. A káptalan Zabardi halála után, érezve a feje fölé tornyosuló förgöteget, összeszedte az egyházi kincsek legbecsesebbjait, mintegy ötvenezer forint érték-

ben s biztos helyre a Báthoriak ecsedi várába szállította.

A káptalan példáját követték a minoriták. 1556. augusztus 22-én Tövisi Imre minorita összeírja a rendnek főbb egyházi szerelvényeit, mint 24 kelyhet, 19 paténát, 5 keresztet, 3 monstranciát, 2 ezüst ámpolnát stb. s Bajoni István várába vitette. A mitől tartottak az egyháziak, bekövetkezett. A mint Várad 1557. tavaszán megnyitotta kapuit az ostromlók előtt. Varkocs Tamás az egyházi kincseket összeíratta, a püspökségi és káptalani javakat az állami kincstár javára lefoglalta. Mindezzel meg nem elégedve, az egyháziak házeit, az egyházakat felgyújtotta s leromboltatta. Szent Ferenc, Szent Jakab, Szent Mihály, Mindszent, Szent-Kereszt, Szent János, Szent Péter, Szentlélek s Boldogasszony temploma esett áldozatul Varkocs romboló dühének. Ekkor pusztult el Szent István egyháza is, fent a hegyen, melyben először zengték zsolozsmájukat a II. Istvántól hazánkba hívott premonitriai katonokok. Sicut templorum Dei, jegyzi meg Varkocsról az egykoru tudósítás, Deus iudicet opera eius.

Sőt Varkocs még tovább is ment. Felkereste az egyháziaknak már előbb biztosabb helyre szállított kincset s erőszakosan elko- bozta. Így tett többi között a minoritákkal.

Forgách Ferenc tehát elvesztette püs-

Molnár János: Birálja a Tisza-kabinet programját, amelyet a hét szük esztendő termésénél is veszélyesebbnek tart, mert bár a takarékoságot jelölte meg egyik alapelveként, mégis az inaktív kiadások egy sorozatával terheli az államháztartást. A rosszak kutterforrásának tartja a szabadelvűséget. A pogányságot is jobbnak tartja, mint a liberalizmust, amely a házasságot közönséges polgári berszerződés módjára alacsonyította le.

Az egyházpolitikai javaslatok az erkölcsök ártalmára voltak, ezért meg kell ezeket a törvényeket változtatni. Különösen a felekezeti-útkültség káros hatása és ezért határozati javaslatot nyújt be annak eltörlése érdekében.

A választási reformok sem elégitik ki. Azt hiszi, leghelyesebb volna minden adófizető választási joggal felruházni. Követeli a községenkiént való választást is, amely minden körülmények között titkos legyen. Ez megszűntetné azt az ellentétet, mely a választópolgárok egyes rétegeit éveken keresztül elválasztja egymástól, a választás után felmerült úgynevezett »alkotmányos költségeket« s lehetetlenné teszi a hivatalos pressziót.

Tisza kormánya liberális, — ami különben a legkisebb hibája — és nélkülözi a szociális olajcseppet. Pedig a szocializmus veszedelme egyre nő, a munkás égő gyűlölettel ott áll a polgári társadalom békéje mellett, hogy minden pillanatban készen legyen arra, hogy a levegőbe röptesse. Szünetet kér.

Elnök: Az ülést 5 percre felfüggeszti.

Szünet után

Molnár János folytatja beszédét a kisbirtokos és a kisiparos anyagi helyzetével foglalkozik. A társadalom e két rétegének eladósodását nem lehet összetett kezekkel nézni, feltétlenül szükségesnek tartja, hogy a kormány e tekintetben haladéktalanul intézkedjen, felemlíti, hogy e tárgyban ő már határozati javaslatot is nyújtott be, de még a mai napig sem volt annak semmi fogvatja.

Követeli az olcsó hitelt, sürgeti a létminimum és adóreformot. A végrehajtási törvény módosítása mellett beszél ezután követeli a végrehajtás alól kivett tárgyak körének kibővítését. Nem tartja kielégítőnek az uzsoratorvényt sem. Részletesen foglalkozik a takarékpénztárak rendeltetésével, követeli a börze nagybörzvé megadóztatását és a fedezetlen

határidőzúletek eltörlését, mert ez a manipuláció a gabonaárakat lenyomja. Hibáztatja azt a rendszert, hogy a földmivelő nép gyermekeit abban az időben viszik el katonának, amikor a fia a gazdálkodásban legtöbb segítségére lehetne apjának. Három évig kell ezután távol lenni a gazdálkodástól. Ez a három év éppen elég arra, hogy elszokjon a földmivelés munkájától, — mikor aztán haza jön, akkor elmegy rendőrnök, vagy hivataloszolganak stb. és a szegény öreg szülő egészen elvesztette a maga számára a segítőkezet. Követeli a teljes vasárnapi munkaszünetet. A liberális kormányt mindezeknek a sérelmeknek orvoslására képtelennek tartván, azzal szemben nem viseltetik bizalommal, nem fogadja el a költségvetést.

Héderváry és Bánffy.

Khuen-Héderváry Károly gróf, Ofelsége körüli miniszter örömmel látja, hogy Bánffy báró tegnapi beszédében elismerte, hogy bánoskodása alatt közle semmi nézeteltérés nem volt, a jóviszony ma is fennáll. 1896 őszén, október 28-án merült fel egy kérdés, amiért ő kénytelen volt Bánffynak lemondását felajánlani. Bánffy arról is beszélt, hogy horvát kiváltságot emlegettek a király fogadásakor. A jogfolytonosság címén ez Horvátországot megilleti. Ebben a tekintetben ott van a Corpus Juris. O sohasem tartotta magát másnál magyarabbnak, mert ez csak más magyar ember rovására történik. Magyar ember nem dicsekszik magyarságával.

Bánffy Dezső báró kijelenti, hogy ő reá volt kényszerítve a kérdéses kijelentésekre, mert Polónyi és Héderváry, beszédeikben reá hivatkoztak. Elismeri, hogy a múlt iratcsomóinak felbontása helytelen dolog volt, mert erre mulhatlan szükség nem volt. De ha már egyszer felbontották, nem lehetett kitérnie alóla. Ismét kijelenti, hogy a magyar törvények nem ismernek horvát államot, nem ismernek horvát királyságot. Horvátországban jártakor ő alig látott magyar lobogót, fönntartja azt az állítását, hogy annak idején ott telőpontját érte a magyarság elleni gyűlölködés. De ezekben nem hibáztatja Héderváryt, csak a közszellem volt a hibás. Sáját fűrével hallotta, hogy a horvát királyt éltették, kötelessége volt a memorandumot elkészíteni.

Babó Mihály beszélt ezután.

Babó: Héderváryval polemizál. Tiltakozik azon felfogása ellen, mintha volna hor-

vát királyság és horvát király. Szóló csak magyar királyságot és magyar királyt ismer.

A galaczi konzuli átirat kérdéséhez szólva felolvas egy 1868-ból szóló képviselőházi határozatot, mely szerint a Ház elvárja, hogy Törökországba magyar konzulok küldessenek. Ezzel dokumentálja azt, hogy Deák Ferencz a diplomácia terén egész más állásponton állt, mint aminőt neki Tisza egy felszólalásában tulajdonít. A költségvetést nem fogadja el.

Héderváry: Felolvassa azt a törvényt, melyben a horvát királyság kitétele előfordul. Ennek dacára ő hiva a magyar nemzeti államnak.

Babó: Tudomásul veszi Héderváry felfogásának megváltozását.

Héderváry: Felfogását nem változtatta. Mai kijelentése teljesen egyezik multkor kifejtett álláspontjával.

Ülés végén elfogadták a Ház üléseinek meghosszabbítására tett indítványt.

Ülés vége 2 órakor.

A keletázsiai háború.

Pétervár, július 5. Czári rendelet szerint a pétervári katonai kerület néhány csapatrészenek mozgósításával egyetemben a katonai kerületek egész sorában behívják a tartalékosokat és pedig a pétervári katonai kerülethez tartozó Pétervár, Estlane, Livland, Pleszkau és Novgorod kormányzóságok 20 kerületében, Tver, Moszkva és Tula kormányzóságok 6 kerületében, a kazáni katonai kerület Kazán, Perm, Vjetka és Szimbirsk kormányzóságai-ban, továbbá a kiewi, katonai kerület kiewi és poltvai kormányzóságában.

Menekülni akarnak.

Köln, jul. 5. A Köln. Ztg. a Times ama tokiói jelentéséhez, hogy egy odaváló első-rangu lap amaz aggodalmát fejezte ki, hogy Németország megengedhetné a port-arthuri orosz hajóhadnak, hogy Kiaocsuba keressen védelmet, hogy az ágyukat partrarakja és a hajóit megmentse, azt írja, hogy az orosz kormány ennek megengedését sohasem kérte, mert is az nem volt megadható. Ha az a valószínűtlen helyzet állana be, hogy az orosz hadihajók Kiaocsuba menekülnének, akkor ama nemzetközi szabályok szerint kell velük szembe eljárni, melyek a hadviselő felek ha-

zoki székhelyét, anélkül, hogy elfoglalta volna; elvesztette püspökségi birtokait is s csupán azon birtokrészekből kapott még némi jövedelmet, melyek Békésmegyében feküdtek s Ferdinánd király uralma alatt állottak. Így maradt püspök nélkül Várad.

Nemsokára széteszlott a székeskáptalan is. Hazait felgyújtották, birtokait lefoglalták. Idegen lett a saját otthonában. Várad meghódolása után pár héttel arról értesülünk, hogy a kanonokok a Ferdinándnak hódoló részekben szétszórva élnek.

Miként a kanonokok, úgy a szerzetesek igyekeztek új otthonot találni. Mert bár a tordai gyűlés kijelentette, hogy a »fekete és sűrűkebarátok« megmaradhatnak, a marosvásárhelyi gyűlés pedig az apácáknak is sértetlenséget ígért, »mivelhog többben nemes családból származtak«, nyilvánvaló volt, hogy maradásuk ideig-óráig tarthat.

Csupán egy egyházi testület maradt érintetlen. A Szent István káptalan volt ez, mely egy jó félszázaddal előbb a premontrai rend várad-előhegyi prépostságából alakítottát át világi társas káptalanná.

Hogy miképen történhetett ez, talán kölcsönös megegyezés folytán a székeskáptalan s az erdélyi rendek között avagy talán az erdélyi rendek magok is szükségesnek tartották a káptalannak megmaradását, hogy a hiteles hely körüli szolgálatok fenakadást ne szenvedjenek, sejtjük, de biztosan megmondani nem tudjuk. tény az, hogy e társas káptalan megmaradt, eddig való birtokait mind megtartotta. Atvette

a székesegyház és székeskáptalan levéltárát s ezentul ez végezte a hiteles helylyel járó teendőket. Határjárásokat tart, birtokba iktat, elfogad örökvallásokat, tiltakozásokat stb. egyszóval végzi ugyanazokat, miket előbb a székeskáptalan teljesített, még pedig a saját, külön pecsétje alatt. Okleveles kiadványai ily »inscriptióval« kezdődnek: »Nos capitulum ecclesiae Sancti Stephani apromontiris de promontorio Waradiensi . . .« Terhes hivatalát szigorú kötelességgérzettel teljesítette 1566-ig, a mely évben az erdélyi rendek ezt a káptalant is száműzték Váradról, s a birtokait elkobozták.

Természetesen fogjuk találni, hogy ily körülmények között az új vallások könnyen terjedhettek. Még pedig előbb a Lutheré, azután a Kálviné. Mészáros Juhász Péter, debreczeni lelkész s a társa Szegedi Gergely, Czeglédi György várad-i lelkészszel egyetemben viszik keresztül ugy Debreczenben, mint Váradon a vallás-újítást a Kálvin szellemében. Debreczenben 1557-ben már zsinatot tartanak a protestánsok; ugyanezen évben a tordai országgyűlés már arról intézkedik, hogy az új hit követői Váradon iskolahelyiséget kapjanak. 1558-ban a várad-i protestánsok a Szentlélekről nevezett egyházat kéri Izabellától e czérra. A királyné azonban nem teljesítette kérésüket, mert a nevezett egyházat már előbb a szegediek ispotályává rendelte. Még ugyanezen év augusztus hónapjában összejevetelt tartottak a Kálvin tanításához hajló papok Váradon, mely összejevetelen állást foglaltak a Luthertől hirdett vallással szemben. S ez állásfoglalásnak meg lett az ered-

ménye. Három évvel később 1561. júliusában már Váradon tartanak zsinatot, a melyen Mészáros Juhász Péter előterjeszti a debreczeni »hitvallást«, azt elfogadják s magát az előterjesztőt superintendensnek választják.

A mily arányban növekedett a protestánsok száma, oly mértékben fogyatkoztak a katolikusok. Erezniök kellett, hogy már csak türetnek.

Válaságosra fordult azonban sorsuk Izabella halálával, ki mindvégig hiva maradt a katolikus egyháznak s nem egyszer mérsékelte a protestánsoknak a kisebbségbe jutott katolikusok irányában meg-megnyilatkozó türelmetlenségét. Így a királyné halála után azt látjuk, hogy itt Váradon a protestánsok uton-utfélen megcsontítják, összetörik a keresztüket, a szentek szobrait. Majd betörték a templomokba s ott pusztítottak, a mit még pusztíthattak 1565. június 22-én meg éppen Szent László király sirját dulták fel, s mig ott kincseket kerestek, a szent király porladozó csontjait kegyetlenül szórták ki. Csak nagy ügygyelbajjal sikerült Szegedi Benedek kanonoknak a kiszórt ereklyék egy részét, így Szent Lászlónak még ma is meglevő fej-ereklyéjét megmenteni.

Az 1566. év meghozta a végső csapást is. A márczius 10-én meggyült tordai országgyűlés egyik határozata ugyanis eképen hangzik: Minthogy az Ur Isten jóvoltából az evangéliumnak világosságát az ő felsége (János Zsigmond) birodalmában mindenütt felgerjesztette és kívánja, hogy a hamis tudomány és tével-

jóra nézve semleges kikötőben érvényesek. Némely ország semlegességének megfelelőleg mindenesetre e szabályokhoz tartaná magát.

Harcz Port-Arthur körül.

Budapest jul. 5. (Saját tud. táv.) Port-Arthur körül — mint Tokióból táviratozzák — 26-ika óta elkecseregett harc folyik szárazon és tengeren. Az orosz hajók kimentek a kikötőből és gránátokkal lövöldöztek a partra szállott japánokat. El is esett 40 japán. Togo admirális az uszó aknák miatt nem tudta elvágni az orosz hajók visszavonulásának útját. Vasárnap torpedóharcz volt. Több torpedóhajó elsüllyedt. Togonak ismét nagy tengeri sikere volt. Habár az orosz hajóhadnak sikerült a kikötőbe visszajutnia, mégis oly sérüléseket szenvedett, hogy több hétre harczraképtelen.

Budapest, július 5. (Saj. tud. táv.) A japánok Port-Arthur erődjé ellen a körülvevő magaslatokon egy 108 hüvelykes ágyút és más ágyukat helyeztek el.

Szűnet a hadműveletekben.

Budapest, jul. 5. (Saját tud. táv.) A nagy esőzések miatt — mint Csifuból értesülünk — az összes hadműveleteket felfüggesztették.

Megszáfolják az oroszok térfoglalását.

Budapest, jul. 5. (Saját tud. táv.) Berlinből táviratozzák, hogy a japánok még mindig urai Modulín, Foncsulin és Csapanlin szorosoknak. Az oroszok hiába erőlködtek, hogy visszafoglalják, mert a japánok sikeresen visszaverték minden támadásukat.

Egymáshoz közel.

Budapest, jul. 5. (Saját tud. táv.) A Reuter-ügynökségnek jelentik Csifuból,

gések az anyaszentegyházban kitiltassanak: egyenlő akarattal végzetett, hogy afféle egyházi rendben levő személyek, kik a pápai tudományhoz és emberi szerzésekhez ragaszkodnak és abból megtérni nem akarnak, az ő felsége birodalmából mindenünnen kiigazittassanak. A váradi káptalannak ő felsége a jövő virágvasárnapot hagyta, kik, ha meg akarnak térni, házakban, szőlőkben, marhájokban (ingó javaikban), jószáguktól elválva, kiket ő felsége magának akar tartani, — békeséggel megmaradhatnak, ha pedig az Istennek ígését nem akarják venni, személyekben, marhájokkal egyetembe, valahová akarnak menni, szabadon elbocsáttatnak.

Csak futólag jegyezzük meg, hogy három héttel e végzés hozatala előtt szent István káptalana még nagy számú bírtokba-iktatást végzett éppen János Zsigmond parancsára. A tordai országgyűlés határozata végrehajtott, Váradi utolsó egyházi testülete, Szent-István társas káptalana megszűnt létezni. Hogyan hajtották végre a rendek végzését, nem tudjuk, de végrehajtották. Az ugyanezen 1566. év november 30-án megnyílt szombati országgyűlés már így intézkedik: a váradi káptalan helyébe, mert, hogy azok megrogtattanak az ő bálványozásoknak okáért... tartassék most két pap, Kanisai János és Fóris pap, hogy azok a vármegye notariusaival egyetemben a hitesei helyi teendőket végezzék, kik a leveleket oltalmazzák, írizzék s minden levél keresésnek... gondját viseljék.

(Folyt. köv.)

hogy az ellenségek vasárnap már csak pár mértföldnyire voltak egymástól Port-Arthurnál.

UJDONSAGOK.

Előfizetési felhívás.

A július elsején következő évnegyed alkalmából bizalommal fordulunk a nagyközönséghez, mindazokhoz, akik elveiniket és irányunkat ismerik s méltányolják. Nehéz időkben becsülettel álltuk meg helyünket, s hiszszük, hogy a közönség bizalma nem fordul el tőlünk, hanem a legnagyobb mértékben mutatja irántunk ragaszkodását, minél nagyobb szükség van küzdeni a destructiv irány ellen.

Programmunkat ismeri a közönség. Célünk egy minden politikai pártól független kath. irányu lapot adni, mely Nagyvárad és Bihar megye érdekeit védve, e mellett hű tükre legyen a főbb országos, kivált katolikus szempontból érdekes eseményeknek.

Budapesti tudósítónk azonnal és kimerítően értesít minden nagyobb jelentőségű eseményről, országgyűlési tudósításaink nemcsak bőveket és hűek, hanem egy fél nappal megelőzik a budapesti lapokat.

A vidéki és országos eseményekről jól szervezett levelezői karunk értesít a megye minden pontjáról s az ország nagyobb városából.

Kérjük t. olvasóinkat, hogy lapunkat pártolni, és ismerőseik körében terjesztve sziveskedjenek, hogy a keresztény eszmék elterjedjenek a nép minden rétegében.

A TISZANTUL szerkesztősége és kiadóhivatala

Kiadványi árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 >

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 >

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 >

Felfüggesztett nagyváradi vasutasok.

(Saját tudósítinktól.)

Nagyvárad, július 5.

A kormány rendeletére az összes sztrájk — jobban mondva bizottsági — vezéreket pörbe fogják, felfüggesztik, fizetésüket egyharmadára szállítják le s ugyancsak a kormány rendelete folytán az államvasutak igazgatósága a szolgálati főnökségeket utasítja, hogy az alkalmazottak között gyűjtést rendezzenek a perbefogott és felfüggesztett vasutasok segélyezésére.

A kormány tehát könyöradományokat osztogat az általa üldözött embereknek!

A nagyváradi kir. ügyészség tegnap előtt vádat emelt a vasutasok ellen hivatalos hatalommal való visszaélés és hivatali eskü megszegésének büntetése miatt. A kolozsvári vasuti üzletvezetőséget erről telefonon értesítették, mely rögtön elrendelte a perbefogottaknak állásuktól való felfüggesztését.

A nagyváradi üzletkezelőséghez és az állomásfőnökséghez ma érkezett rendelet e szerint: **Tanay** Zsigmond ellenőr-raktár-főnököt a nagyváradi gőczponti bizottság elnökét, **Jónás** Alfréd dr, **Molnár** János dr és **Végh** László

hivatalnokokat, **Sárosi** Gyula, **Teleki** Antal, **Kiss** János, **Dobra** József, **Beke** Sándor, **Sneka** Sándor, **Nagy** Ede, **Szepes** József, **Szabó** Valér, **Fenesty** Jenő és **Deák** István állomásvezetőket a kolozsvári üzletvezetőség az állásuktól felfüggesztette. A felfüggesztett vasutasok fizetésük egyharmadát fogják addig kapni, míg az ellenük indított per befejezést nyer.

Az üzletvezetőség azonban még mielőtt a szolgálati főnökök között volna a felfüggesztést elrendelő utasítást az érdekeltekkel, egy újabb rendeletet adott ki, melyben — felsőbb rendeletre — visszaszívja a felfüggesztést s csak fegyelmi vizsgálatot rendelt el ellenük. Jármay üzletvezető egy táviratban utasította a főnököket, hogy a felfüggesztést elrendelő iratot titokban tartsák s minden információt tagadjanak meg az az iránt érdeklődőktől.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a mult, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetési díjaikat mielőbb kiegyenlíteni sziveskedjenek.

* **A püspök kirándulása.** Tegnap délután két udvari fogaton előkelő társaság hajtatott a vasúthoz, hogy a Körözsölgybe tegyenek kirándulást. A püspök néhány vendégével szállt vonatra s Réven kiszállva végig sétált a remek völgyön, megtekintette a Tündér vár nagy barlangját, a vizesét s a kanyargó Körözs pompás panorámáját. **Váronkolyoson** újra vonatra ült a társaság s a brátkai szoroson keresztül a Királyhágó alatt **Csucsára** utaztak, hol estig kitűnő időben megtekintve a nyaraló telepet az esti vonattal tértek vissza a szépen sikerült utról. Orvendetes jele az a kirándulásnak, hogy városunk magasabb intelligenciája is észre vette már e gyönyörű helyet s ha sikerülne nagy arányúvá tenni a kirándulásokat, ennek hatása alatt a Kárpát-egylet vagy a feléledő Bihar-kárpát-egylet kevés költséggel paradicsommá tehetné a városba szorult és hosszasan nyaralásról nem is ábrándozó polgárság számára ezt a csoda szép völgyet.

* Gyógyszertár Csillagvároson.

Nagyvárad város egyik távolabb eső népes városrésze, a Gilányi-utca és Csillagváros nagyon sok tekintetben el van hanyagolva; a város keveset gondol vele. Így aztán kérnek, könyörögnek, míg valamihez juthatnak, olyan dologhoz, amiben a város belső részén levő lakosságnak bő része van. Pár év óta mozgódnak már azon, hogy Csillagvároson egy gyógyszertár felállítása érdekében tegyen lépéseket a város törvényhatósága. Nem régen deputációval keresték fel ez iránt a polgármestert. A közegészségügyi bizottság orvos- és gyógyszerész tagjai azonban mereven ellene vannak ennek a kívánságnak, mint a hogy ellene voltak eddig még minden újabb gyógyszertárnak, egy kivételével, mikor aztán a miniszter szépen keresztülhuzta minden számitásait. A városi főorvos mostan is egész sereg érvet hoz fel a csillagvárosi patika ellen. A többi között azt, hogy Csillagváros lakossága szegény nép s a városrészben nem lakik egy orvos sem. Hát szerintünk a város főorvosának ebből nem azt a következtetést kellene levonni, hogy amiért orvos nincs a város részben, patika se legyen, hanem a városrész szegény lakosainak közegészsége érdekében azt kellene követelni, hogy Csillagvároson is legyen hatóságos orvos. Azt is érvül hozzák fel, hogy közel van két gyógyszertár. Mikor a Bémertéri

gyógyszertárról volt szó, akkor nem vették figyelembe, hogy alig 100 méternyire két, illetve három pompásan berendezett gyógytár van. Csillagváros pedig fél kilométernél távolabb fekszik a Nagy-piac közepétől. Különben erre az évrre ráczáfolt a tegnap ülésen a jelen volt honvédezedorvos, a ki a térképről konstata, hogy Csillagváros helyén való lenne egy gyógyszertár. A közegészségügyi bizottság tegnapi ülésén terjesztette elő dr. **Baróthy** Akos városi főorvos véleményes jelentését a Csillagvárosi gyógyszertár ügyében. Hosszasan fejtegeti, hogy miért nincsen szüksége a városrészek új gyógyszertára. Erre komoly közegészségi indok nincsen s csak kényelmi okokból kéri a lakosok. Két gyógyszertár közel van s ezek érdekeit veszélyeztetné. Orvos sincsen a városrészen. Végül arra a következtetésre jut, hogy Csillagvárosban a gyógyszertár szükségtelen. A többség a véleményt elfogadta. Az ülésen jelen voltak: dr. Konrad Márk elnök, Rimler Károly, dr. Baróthy Akos, dr. Altmann Jakab, Nyiry György, Stark Gyula, dr. Grósz Menyhért, Guttmann József, Molnár Lajos, dr. Nemes Aron, dr. Vucskics Gyula, dr. Járinai honvéd ezredorvos, dr. Berkovits Miklós, dr. Mayer László és Eleméry Ferencz jegyző.

* **Nász a Nadányi családban.** Két boldog ifju szív régebbi keletű, tartós vonzalma forró szerelem pécételedik meg a mai nap folyamán s rokoni kapcsoat teremt városunk és megyénk két köztisztviselőjének és becsülésben álló mezeszerte ismert földbirtokos családja között. Körösnadányi **Nadányi** Jenő feketegyőrösi nagybirtokos, a megyei s városi társasélet előkelő tagja és neje **Lovassy** Szakáll Jolán bájos, ritka nagyműveltségű és ünnepezt szépségű leányának **Margitnak** ma szerdán esküszik örök hűséget csikszentsimoni **Lakatos** József tb. szolgabíró, megyei közigazgatási gyakoruk, a vármegyei aranyifjúság egyik legrokoszenvesebb tagja. A fényes nászünnepe **Nadányi** Jenő feketegyőrösi gyönyörű birtokán lesz az ősi kastélyban. A tiszta szerelem szötte frigyhez a két család rokonainak, ismerőseinek, barátainak jókívánatai fűződnek. A nászünnepegre a kiterjedt előkelő család tagjai nagyszámmal gyűltek egybe már a tegnap napon.

* **Az Akadémia elnökei.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király báró **Eötvös** Lorándnak, a magyar tudományos akadémia elnökévé, **Kautz** Gyulának pedig ezen a kadémia másodelnökévé történt megválasztását jóváhagyta.

* **A Cunard közvetítője Biharmegyében.** A Budapesti Közlöny legújabb száma közli, hogy **Tisza** István gróf miniszterelnök, mint belügyminiszter, **Jungreis** Ignác nagyváradi kereskedőnek, a tengerentúli kivándorlók szállítására engedélyt nyert «Cunard Steam Ship Company Limited» liverpooli hajótársaság által Biharmegyére s Nagyváradi városára kiterjedő hatáskörrel szállítási szerződések megkötése céljából történt alkalmazását jóváhagyta.

* **A vörheny Nagyváradou.** Az utóbbi két hónapban, de különösen június hónap második felében, tömegesebben lépett fel Nagyváradon. A járványról a közegészségügyi bizottság tegnapi ülésén tett jelentést dr. **Baróthy** Akos városi főorvos. **Vörheny** Nagyváradon ez évi január 1-től április 15-ig 16 esetben lépett fel azonban április 15-től július hó 1-ig 99 vörheny megbetegülés volt. Július 1-től 5-ig pedig csupán Olasziban fordult elő 5 vörheny betegség. Szerencsére az egész évben szelid, jóindulatú volt a betegség lefolyása s csupán 3 halálozást okozott. A tanév befejeztével valószínűleg most már meg fog szűnni a járvány.

* **A választók névjegyzéke.** Nagyvárad város központi választmánya holnap, csütörtökön július 7 én délután fél 5 órakor ülést tart, amelyen a névjegyzék ellen beadott fellezólámlásokat bírálják el.

* **Orosz fegyencsek lázadása.** A kalischi politikai foglyok között a orosz bánásmód miatt lázongás ütött ki. Az igazgatóság kénytelen volt több kedvezményt adni a foglyoknak, a melyeket azonban később megbánva, visszavont. A foglyoknak természetesen ez nem tetszett és kikelték ez ellen. Az igazgatóság erre egy foglyot megvesszőztetett. Erre az összes foglyok fellázadtak. Június 8-án este katonák törtek be minden egyes cellába és kegyetlenkedtek a foglyokkal. A kegyetlenkedések előre elkészített terv szerinti reggel 2 óráig tartottak. Ennek következményei borzasztóak. A foglyok egy része örökké nyomorék lett, 70 fogoly súlyosan sérülten kórházban fekszik. A foglyokat lábbal tiporták, majd lánczokkal összekötve, póznákhoz szögezték. A fogházfelügyelő megengedte, hogy a katonák mindent magukkal vigyenek. A kórházokban tovább kegyetlenkedtek a súlyosan sérültekkel, a kik erre nem engedték magukat tovább kezelteni.

* **Oriási betrány a zsidó-tanítók kongresszusán.** Tegnap délelőtt kilencz órakor a zsidó hitközség budapesti sip-utcai disztermében az országos izraelita tanító-egyesület tartotta évi rendes közgyűlését. Az egyesület minden három évben új tisztikart választ. Miután a közgyűlés napirendjén is az új tisztikar megválasztása tűzött ki napirendre, a zsidó-tanítóság pártokra szakadt. A hivatalos párt az eddigi elnököt Kornfeld Gyula főv. zsidó iskolai tanítót, az ellenzékiek pedig Halász Nátán zsidó iskolai igazgatót jelölték elnöknek. A közgyűlést Kornfeld Gyula elnök nyitotta meg, üdvözölte a nagy számmal megjelent zsidó tanítókat. Az elnöki meggyitő után Köves Iszó fővárosi tanár, aki az ellenzékhez tartozik, szólt fel. Beszéde elején hevesen kikelt Kornfeld elnök ellen, aki az izraelita tanügyi értesítő legutóbbi számában kartársát, egy fővárosi állami iskola tanárt, aki hirneves író is rágal-makkal illette. Erre a zsufolásig megtelt terembe óriási betrány keletkezett. Eláll!... ki vele... kiáltások hallatszottak. A két pártköz tartozó tanítók egymás ellen szitkokkal éltek. Miután az iszonyu lármában tárgyalni sem lehetett, az elnök a tanácskozást felfüggesztette. A tanítóság ezt az alkalmat felhasználva, a két párt lehangosabbjait iszonyu düh fogta el és azt a szokatlan dolgot követték el, hogy tetlegességre is vetemedtek.

* **Pótsorozás.** Ma tartották meg a tüzoltó laktanya nagytermében az 1904. évi pótsorozást, melyen 107 nagyváradi hadköteles állott elő. A sorozóbizottság polgári elnöke **Hranyiczky** Károly volt, míg a katonai **Lausch** ezredes. Orvosok **Popovics** György dr és **Jampöller** dr voltak, a várost **Pásztor** Bertalan fogalmazó és **Eleméry** Ferencz aljegyző képviselték. A százhét hadköteles közül csak tizenöt vonult be katonának. A legközelebbi pótsorozást július 13 én fogják megtartani.

* **Végzetes ruhamesés.** **Turkán** Józsefné duntyesdi lakos tegnap délelőtt kiment a község határában folyó patakba ruhát szapálni. Már majd nem készen volt munkájával, midőn egyszerre megszédült és arcczal a folyóba esett. A hullájára csak késő délután találtak rá az arra járó emberek a kik kihúzták a szerencsétlent vízből és a község házára szállították. Az előhívott orvos már csak a rég bekövetkezett halált konstataálhatta. Az ügyesség elrendelte a boncolást.

* **A csodák korában.** Alig léptünk a huszadik századba, máris azt a nevet adták neki: a csodák százada. Az emberi aggyelő lázas munkássága egyre másra termi azokat a valóban csodának beillő találmányokat, a melyekről a régiek még csak nem is álmodhattak. A technikai és vegyi tudomány minden téren termeli a csodákat. Amióta Röntgen felfedezte

az X-sugarait, új korszak nyílt meg a fénytalanban. Látunk a test belsejébe, sőt képesek vagyunk megrögzíteni a képet, amelyet a pusztán szem nem láthat. A francia Curie házaspár még tovább jutott: megajándékozta a tudományt rádiummal. Ujabbban azonban még csodálatosabb dolgokat jelentenek: Két amerikai lángelme olyan boszorkányságot produkál, hogy azok halálára már mosolyba olvad a bámulatunk. Az egyik csoda neve: **erebium**. Ez a különös valami merő ellentéte a rádiumnak, amely fényt terjeszt; az erebiumot a sötétség sugarának lehetne nevezni. A filadelfiai egyetem egyik professzora, dr. **Korkwood** feltalált egy szert, amely másfél méter körületben állíthatatlan sötétségbe temet mindent. Ezzel megvalósult a mesebeli «kőd előttem — köd utánam,» vagyis a láthatatlan ember. Az amerikai ember még titkolja a csodaszerének vegyi összetételét, de máris szenzációt keltett. — A másik találmány, amely szintén amerikai eredetű, a **lávfyényképezés**. Ez a csoda abban áll, hogy mértföldek távolságában lévő tárgyakat, amelyeket semmiféle messzelátóval sem láthatunk, megrögzítjük a fényképező masinákkal. Ezt a boszorkányságot egy chicágói vegyész, dr. **Frombourg** találta fel. A gépet csak be kell állítani bizonyos távolságu célpontra, mint az ágyut, aztán pillanat alatt a negatív lemezen ott látjuk lenyomatát annak, ami szemmel be nem látható messzeségben van. Ez a találmány a praktikus életben is igen sok haszonnal járhat, de nagy jelentőségű a haditudományban is. Nevezetesen ez a két találmány, amelyek mind-egyike új korszakot jelent a haladásban.

* **A szépmészeti bizottság ülése.** Nagyvárad város szépmészeti és közlekedési szakbizottsága tegnap délután ülést tartott. **Komlóssy** József gazd. tanácsnok elnöke alatt jelen voltak: Dus László, Kőszeghy József, Beczkay Lajos, Juricskay Barna jegyző. Első sorban a nagypiaczteri és környékbeli kereskedők azon kérélmé került tárgyalás alá, hogy a közuti vasut vagy piaczteri áru felvételi állomása a villamos vasut kiépítése után is meghagyassék. E tekintetben meg lett hallgatva a kereskedelmi kamara és a főmérnök. Mindkettő a kérelem teljesítését javasolta. A szakbizottság a kérelem teljesítését véleményezi, azon kikötéssel, hogy a terület felett a város rendelkezést joga fenntartassék s a szépmészének megfelelő személy felvételi épületet köteles a társaság emeltetni — A Biharmegyei Gazdasági Egyesület a Városliget nyugati szélén ingyen területet kér egyleti otthon építési céljaira. A kért terület megadását olyképp vélemé yezi a szakbizottság, hogy az épület előtti udvart parkirozza az egylet. A tervet a város jóváhagyta, az átadott területet csak az egylet saját céljaira használhatja s el nem idegenitheti.

* **Kellemes kirándulás.** Folyó hó 3-án vasárnap jól sikerült rákászattal egybekötött kirándulást rendezett az elesdi tisztviselőkar, Szűcs István j. tisztviselő és Szabó Jenő Járásbírósi tisztviselő vezetése alatt a Keszteg község határában lévő vízi malomhoz. A kirándulásra részt vettek: Szűcs István, Szabó Jenő, Gál Kálmán és családja, Kapitány Géza, továbbá Békési Armin állatorvos és családja Budapestről, Máthé János és Máthé Jolánka Nagyszalontáról, Nagy Sándor, Tyll Imre, Nagy József, Szabó László és Tyll János Nagyváradról. A társaság a késő esti órákban vonult vissza Eledre. Mint írják a közelben egy nagyobb szabásu kirándulást is fognak rendezni Feketeerdőre, melyre a jelentkezők száma már meghaladja az ötvenet.

* **Hány lakosra esik egy rendőr?** A törvényhatósági városok lakosainak számát viszonyítva a rendőrlegénység létszámához, a következő az eredmény: Arad 56250 lakosra 83 rendőr (altiszttal együtt). Baja 20361 lakosra 27 rendőr, Debreczen 75066 lakosra

123 rendőr. Győr 28989 lakosra 50 rendőr. Hódmezővásárhely 60883 lakosra 68 rendőr. Kassá 40120 lakosra 79 rendőr. Kecskemét 57812 lakosra 82 rendőr. Kolozsvár 49295 lakosra 110 rendőr. Komárom 19996 lakosra 26 rendőr. Marosvásárhely 19522 lakosra 47 rendőr. **Nagyvárad 50117 lakosra 91 rendőr.** Pancsova 19044 lakosra 33 rendőr. Pécs 43982 lakosra 82 rendőr. Pozsony 65868 lakosra 107 rendőr. Selmeczbánya 16365 lakosra 19 rendőr. Sopron 33478 lakosra 61 rendőr. Szabadka 82122 lakosra 127 rendőr. Szatmár 26881 lakosra 15 rendőr. Szeged 102991 lakosra 130 rendőr. Székesfehérvár 32167 lakosra 37 rendőr. Temesvár 53033 lakosra 94 rendőr. Újvidék 29296 lakosra 55 rendőr. Versecz 21990 lakosra 43 rendőr és Zomborban 29609 lakosra esik 47 rendőr. Ez a létszám **1000 lakoshoz** viszonyítva így osztlik meg: Marosvá-árhelyen 1000 lakosra jut 2, 4 rendőr, Kolozsvárott és Budapesten 2,2, Kassán 1,9, **Nagyváradon**, Sopronban, Újvidéken 1,8. Győrött, Szatmárnémetiben, Temesvárott és Verseczen 1,7. Debreczenben, Pancsova, Pécs, Pozsony és Zombor városában 1,6. Szabadkán 1,5. Aradon és Kecskeméten 1,4. Buján és Komáromban 1,3. Szegeden 1,2, végül Hódmezővásárhely, Selmeczbánya és Székesfehérvár városában 1,1.

* **Felakasztotta magát.** Kovács Mihály szentandrászi gazdaember tegnap reggel istállójában a gerendára felakasztotta magát. Tettét mire észrevették már halott volt. Azt hiszik, hogy gyógyíthatatlan betegsége kergette a halálba.

* **Elhunyt urinő.** Részvétellel értesülünk, egy derék szép időt élt urinő, jaskófalvi és nagyszántói **Beliczay** Lilla haláláról. Az elhunyt legközelebbi hozzátartozói korábban ki-dőttek mellőle s életének utolsó idejét rokonai körében töltötte, a jótékonyok élve mindenkor. Haláláról előkelő rokonai a következő gyászjelentést adták ki.

Alulírottak a maguk, rokonok és jó ismerősök nevében fájdalomtól lesújtva tudatják, hogy a felejtethetetlen jótévő és rokon jaskófalvi és nagyszántói **Beliczay** Lilla folyó évi július hó 4-ikén délután fél 2 órakor, életének 79. évében váratlanul elhunyt. A drága halottnak tetemei 1904. évi július hó 7-én, csütörtökön délután 3 órakor foguak a róm. kath. egyház szertartása szerint Nagyszántón, saját házához beszenteltetni s az ottani közsirkertben örök nyugalomra tétetni. Az engedtelő szentmise áldozat pedig folyó hó 8-án délelőtti 10 órakor fog Nagyváradon a Prémontrei-rend templomában az Egek Urának bemutatni. Nagy-Szántó, 1904. évi július hó 4-én. A ki életében mindig jót tett, emlékeztető legyen áldott! Juricskay Piroska, Petrovits Ilka, Moldoványi Ferencz.

* **Öngyilkos eseléd.** **Szűcs** Róza sásteleki eseléd leány tegnap délután gazdájának vadászfegyverével meglötte magát. A házbeli rogtón orvosért szaladtak, de mire az elérkezett a leány már halott volt. Az es-tről értesítették a nagyvárad kir. ügyészséget, mely elrendelte a halott felboncolását.

x **Különlegességek gyűjteménye.** A ki női divatcikkék terén valódi különlegességeket és exquisit újdonságokat akar látni, melyek máskülönbén csakis világvárosokban láthatók, az nézze meg a Kovács L. és Társas-Nagyváradon (Zöldfa-utca, Deutsch K. üvegkereskedésével szemben) újonnan megnyílt nagy női divatruházát, mely látványosság számba megy. Tessék e jőnevű, megbízható czég mai számunkba közzétett hirdetését figyelmére méltatni.

SZINHAZ.

Felfrissítik a színtársulatot. A mit a pótévadban folyton sürgettünk, arra a gyulai balsiker végre rázorította a színház vezetőségét:

gét: újjászervezik a társulatot. **Erdélyi** Miklós titkár buzgólkodik új tagok szerződtetésén s fáradozását eddig is némi siker koronázta.

Mindenek előtt **Szabó** Irmát, a ki sajnos, sok igyekvése dacára sem tudta a közönség rokonszenvét igazán megnyerai, elbocsátják; s a mit igazi örömmel vesz tudomásul a közönség: nem tér vissza többé **Feledi** Boriska sem.

Ellenben már eddig új tagnak szerződtette **Somogyi Garzó** Adélt, a Magyar Színház tagját, a ki hir szerint koloratur és szubrett-prímadonna is lehet, olyan szép a hangja s ügyes a játéka. Naiva lesz **Baracsi** Rózsika, a Király-Színház tagja, a ki állítólag külső megjelenésre is egyike a legszebb színésznőknek s e mellett tehetség, a mi földolog. Végül **Aradi** Aranka teljesen felépült betegségéből s az új idényben már fellép.

A társulat általában ambícióval készül az új évadra; egész sor újdonságot tanultak be, a melyek közül megnyitó előadásra valószínűleg az **En, te ő**, vagy a mi sokkal helyesebb lesz a **Hajduk hadnagya** kerül.

Igazságszolgáltatás.

A rákosi vasutasok bünpöre.

Budapest, július 5.

A hivatalos hatalommal való visszaélés és közveszélyes cselekmény büntetésével vádolt tizenöt vasutas monstreptörében a budapesti büntetőtörvényszék ma délelőtti 9 órakor folytatta a tárgyalást, ami iránt állandóan igen nagy az érdeklődés, úgy hogy a tárgyalási termet teljesen megtölti a hallgatóság.

A vádlottak valamennyien tagadnak, a tanuk pedig tudnak arról, hogy a szabályellenes dolgok tényleg megtörténtek, de a nagy sötétségben nem vehették ki, hogy a 6-700 főre rugó tömegből kik voltak az izgatók és tettesek.

Ugy a vád, valamint a védelem szempontjából is leglényegesebb a rákosi rendező-pályaudvar volt főnökeinek a vallomása.

Vukov József, a rákosi rendező pályaudvar volt főnöke az első tanu, ki részletesen adta elő vallomásában a rákosi pályaudvaron törtéteket.

Az elnök kérdéseire is kimerítően válaszolt, hogy hogyan történt a sztrájk kitörése a rákosi rendező pályaudvaron, hol az első vonat állott meg.

Délután a védelem részéről bejelentett tanuk kihallgatására került a sor.

TANUGY.

A nagyváradai prem. rendű kath. főgimnázium értesítője.

Közli: **Novotny** S. Alfonz igazgató. Vaskos, hatalmas kötetet tesz ki a főgimnázium értesítője, mely azonban nemcsak külsőleg, hanem tartalmilag is messze kimagaslik az iskolai értesítőik rendes tömegéből.

Kiváló jelentőségét az értesítő dr **Tóth-Szabó** Pál remek értekezésének köszönheti. **«Nagyvárad az erdélyi fejedelmek és a török uralom korában»** a czime ennek a nagyszabású munkának, amelynek jelentőségét már akkor külön kiemeltük, mikor a mű önállóan megjelent. Ez alkalommal csak azt helyeseljük, hogy a szerző ilyen nagyszabású és közérdeklődésre számot tartó munkát nem hagyott az értesítő kis körnek szánt kereteiben, hanem azt külön is a közönség elé bocsátotta.

A tanulmányi előmenetel megfelel annak a régi jó hiraévnnek, a mely a mi főgimnáziumunkat annyi év óta környezi. A miniszteri tantervben előirt anyagot pontosan elvégezték s azonfelül a testi nevelésre is nagy gondot

fordítottak, a miben nagy érdeme van az intézet fáradhatlan tornatanárának **Rátkay** Józsefnek.

Rendkívüli tárgyként tanulták a francia nyelvet és gyorsírást, mind a kettő fölötte hasznos és praktikus tárgy, továbbá a műsneket, egyházi éneket, s a rajzot.

Az Eötvös-önképzőkör, a dalárda és a zene-egylet eredményes működést fejtettek ki. A segélyegyletnek oly tekintélyes alapítókéje van, hogy a kamatokból 700 korona segélyt lehetett kiosztani.

A taneszközök gyarapítására nagy gondot fordítanak; kivált a tanári könyvtár gyarapodása minden szakban lépést tart a tudomány haladásával.

A tanári karnak 21 tagja volt, a kikhez járult 6 felekezeti vallásánár. Tiszta jeles eredményvel végezték az évet **Zimányi** József, **Dőri** Béla VIII., **Bakator** József, **Dajka** László VII., **Kis** Ernő, **Maksa** Béla VI., **Szenes** Gerő V., **Bodor** Demeter s **Révész** László IV., **Rusznák** János, **Rada** Róz III., **Bónyi** Adorján II., **Rác** Aurél, **Kassinczky** János, **Sebessy** Miklós, **Jancsó** Sándor I. o. tanulók.

Beirtak összesen 607 nyilvános, 23 magántanuló. Róm. kath. 260, gör. kath. 78, gör. kel. 10, ág. ev. 18, ev. ref. 55, zsidó 148. Magyar 503, német 7, oláh 60.

Sajnálandó, hogy az ifjúság a francia nyelv és a gyorsírás jelentőségét igen kevéssé fogta fel s ezt a két rendkívül fontos tárgyat igen kevesen tanulták.

TAVIRATOK.

Női holttest a vonalon.

Budapest, július 5. (Saját tud. táv.) Ma este 7 óra tájban az angyalföldi állomás közelében az esztergomi vasutvonal mentén egy női holttestet találtak. Nyilvánvalóan gyilkosság áldozata. Az ügyészség a helyszínén már nyomozást tartott. Elrendelte a holttest felboncolását.

Sztrájkoló aratók.

Békés-Csaba, jul. 5. (Saj. tud. táv.) A **Wenckheim** grófok szentbenedeki birtokán 110 arató munkás abbahagyta a munkát. Az uradalom ügyvédje felszólította őket, hogy álljanak munkába. Elvár holnapig, hogy felvállalt kötelességeket teljesítsék. Ha addig nem hajlanak, Makróról hozat munkásokat. A békéscsabai rendőrkapitány a sztrájk hírére rögtön a helyszínére utazott, hogy megtartsa a szerződésesszög munkások ügyében a vizsgálatot.

Zavargások Temes megyében.

Nagy-Beeskerek, jul. 5 (Saját tud. táv.) Az itenei zavargás lokalizálására kivezényelt katonaság az összeverődött tömeget szétützte minden vérontás nélkül. A főbujtatókat letartóztatták. A katonaságot ideiglenesen a helyszínén hagyták, a mi lehetővé teszi, hogy a mezei munkát csendben folytathassák.

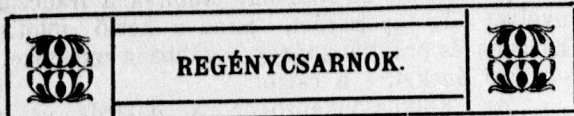
Czorda Bodog halála.

Czorda, Bodog, a kuria másodelnöke volt igazságügyminiszteri államtitkár, ma reggel 4 órakor végelgyengülésben elhunyt. Temetése f. hó 7-én délután 5 órakor lesz a Széchenyi-utca 12 sz. lakásból.

Felhő szakadás.

Salzburg, jul. 5 Rastadtban és vidékén tegnap felhőszakadás volt. Számos patak kiöntött és elmosta a termőföldeket. A Sárjéror-

szágba vezető ut is el van árasztva görgeteggel és részben megrongálódott úgy, hogy a közlekedés néhány napra megszakadt.

A brixtoni rejtély.

— Bűnügyi regény. —
Írta: A. C. D. (Angolból.) 14

— Oriási port fog fölverni ez az eset, uram, — mondta Holmesnek. — Meghalad mindent, amit eddig láttam és átéltem, pedig ugyancsak sokat megértem, mióta megettem kenyerem javát.

— Egyet en-egy nyomot, Ariadne-fonalat se látunk ebből a labirinthusból! — mondta Gregson.

— Egyetlen-egyet sem! — viszhangozta Lestrade.

Sherlock Holmes szótlanul odament a hullához s melléje térdelve gondosan vizsgálni kezdte... Majd, a köröskörül látható vércseppekre és vérnyomokra mutatva, azt kérdezte:

— Bizonyos, hogy nincsen seb a testén?
— Nincs!... Nincs! — kiáltott a két detektív egyszerre.

— Akkor ez a vér mindenestre másnak a vére... valószínűleg a gyilkosé, — felelte Holmes, — ha ugyan igazán gyilkosság követetett el... Az eset körülményei különben eszembe juttatják a Van Jansen halálát, akit egy találtak meg Utrechtben, 1834-ben... Emlékszik az esetre, Gregson?

— Nem, uram... Nem is ismerem.
— Nos, akkor olvassa el... Igazán tanácsom: olvassa el. Mert, higgye el, nincs semmi új a nap alatt. Ami történik, mind a tett dolgok mása és utánpótlása...

Mialatt beszélt, vékony, ideges ujjai szél-tében-hosszában végigtapogatták a hullát, kibombolták a kabátot, mellényt, átkutatták a halott zsebeit... s közben Holmes arcán, szemeiben ugyanazt a révedező, üres kifejezést láttam, mint otthon is számtalanszor, amikor nagyon gondolkodni látszott... Végre egész közel hajolt a halotthoz és megszagolta az ajkait, aztán pedig elgondolkozva nézte finom, elegáns cipőit.

— Nem mozdították meg a helyéről? — kérdezte.

— Csak épen annyira, amennyi szükséges volt, hogy megvizsgálhasuk.

— Most már el is vihetik a morgueba, — mondta Holmes. — Többet már nem lehet tanulni róla, mint amennyit tudunk.

Gregson intésére négy ember bejött a szent-Mihály-lovával, rátették a hullát és kivitték. Mikor fölemelték a földről, egy gyűrű, pottyant ki valahonnan ruhái ránczaiból és csengve-bongva gurult odébb a padlón. Lestrade fölkapta és bámészan nézett rá.

— Asszony van a játékban! — kiáltott föl, — ez jeggyűrű!

Mig azt mondta, tenyerén fölmutatta a gyűrűt. Mindnyájan körülfoztuk és úgy néztük. Kétségtelennek látszott, hogy az a gyűrű valóban egy fiatal leány jeggyűrűje volt.

— Ez még jobban összebogozza a csomót, — szöjt Gregson. — Pedig már így is végtelenül bonyolódott az egész eset.

— Nem gondolja, hogy ez a gyűrű inkább egyszerűíti az esetet? — kérdezte Holmes. — De abból mit sem tudunk meg, ha csupán csak rábámulunk... Mit találtak a halott zsebeiben? (Folyt. köv.)

Határidők.

	Budapest,	jul. 5.
B uzaáprilisra	—	7.88
B uza október	—	7.86
Tengeri	—	6.26
Rozs okt.	—	8.6.
Zab ápr.	—	5.90
Káposzta, repce, aug.	—	11.90

Értéktőzsde

	Budapest,	jul. 5.
Osztrák hitel	—	685.50
Magyar hitel	—	749.50
Allmvasut	—	694.—
Rimamurányi	—	488.—
Magyar jelzálog	—	585.25
Salgótarjáni	—	—
Wagon-kölcsön	—	—

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. jul. 5-én

Magyar aranyjárdék 4	—	1.18
Magyar koronajárdék	—	99.15
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4	—	89
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	98
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	98.50
Horváth szlavin földtehermentesítési kötvényt	—	2.07
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	—	1.60
Tizszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	—	98.75
Osztrák járdék papirban	—	99.75
Osztrák járdék papirban	—	118.80
Osztrák járdék aranyban	—	.99
Osztrák korona járdék	—	1.52
Osztrák államsorsjegyek	—	16.20
Osztrák magyarban részvény	—	7.51
Magyar hitelbankrészvény	—	641.25
Osztrák hitelintézet részvény	—	6.33
Párisi vista	—	19.01
29 frankos arany (Napoleon'dor)	—	117.30
Németbirodalmi márka	—	239.40
Londoni vista	—	95.05
20 márkás arany	—	43.44

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA

A „Központi Takarékpénztár“ részvénytársaság

Nagyvárad, Olaszi
(Színház- és Szilágyi-Dezso-utca sarkán (Adorján Emil ház

Törlesztéses
jelzálogkölcsönöket nyújt

10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi visszafizetésre.

A kölcsönöket a legolcsóbb kamattal és a legrövidebb idő alatt bonyolítjuk le.

A törlesztéses kölcsönöket záloglevél alapján nyújtjuk, azonban a zálogleveleket teljes névértékben számoljuk el, azaz a kölcsön teljes összegben fizettetik ki.

Drága kamatozású kölcsönök helyett olcsóbb kamatozású kölcsönöket bélyeg és illeték mentesen nyújtunk.

Kölcsönöknél hiteles telekkönyvi kivonat, hiteles telekkönyvi birtokiv, esetleg községi becsü bizonyítvány beküldése elegendő.

A „Központi Takarékpénztár“ részvénytársaság.

Fehér Jenő

uri és női cipész

Nagyvárad, Fő-utcán lévő Rimanóczy-házban
(Fábray-testvérek üzlete mellett).

Van szerencsém a n. é. közönség és a főt. papságnak szives tudomására hozni, hogy egy, a mai kor igényeinek megfelelő

czipész-üzletet

nyitottam. Mint ajánló körülményt, bátorodom felemlíteni, hogy a nagyváradai szakirányú ipariskola czipészszakaszi rajzfeladójára, illetve szaktanítójára vagyok továbbá a szakmánál eltöltött sok éven keresztül a külföldön, valamint hazánk nagyobb városaiban mint főszakasz, munkavezető s hasonló minőségben a nagyváradai czipőgyárban is hat évig sikerrel működve magas színvonalon álló szakképzettségem folytán képes vagyok a legkényesebb igényeket is kielégíteni s minden vállalatot a legnagyobb szakértelemmel és műveltséggel végzek.

Versenyárak

A főtisztelendő papság és a n. é. közönség támogatását kérve, vagyok tisztelettel

Fehér Jenő,

czipész mester.

Fővárosi mintára berendezett külön próbaterem.

T. cz.

Hivatkozva az alanti közleményre, van szerencsém b. tudomására hozni, hogy a helyi piacon 12 év óta fennálló czipész-műhelyemet kész saját készítményű czipő-árakkal hoztam kapcsolatba, és e végből társul vettem Grósz Emánuel urat, ki új vállalatunk kereskedelmi részét fogja végezni, míg a szakkerület vezetést tovább is én teljesítem.

Az eddig irántam tanúsított szives jóindulatú köszönetemet nyívanítva, kérem azt az új czégre is átruházni.

Kiváló tisztelettel
Lebovits Miksa.

Műhely:

Bazár épület,
színház felőli oldal.

T. cz.

Ezennel van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy augusztus 1-től a helyi piacon Fő-utca, Bazár-épület (a Bazár-étteremmel szembe) egy a mai kor igényeit teljesen kielégítő férfi- és gyermek

czipész-üzletet

egybekapcsolva czipész-műhelyvel nyitottunk. Raktáron tartunk a legjobb gyártmányú és minőségű árukat urak, hölgyek és gyermekek részére, ezeken kívül saját műhelyünkben mindenféle czipők, vadász- és lovagló-cizmákat mérték után saját felügyeletünk alatt készítünk, és azok előállításához kizárólag legelső minőségű árut használunk és elsőrendű munkásokkal dolgoztatunk, úgy hogy ezzel a vállalattal városunkban a finomabb czipő-ipar terén uttörő munkát végzünk.

Tiszti czipők és csizmák előállításában nagyobb gyakorlattal rendelkezünk és kiváló súlyt helyezünk a tiszturakat pontosan és jól kiszolgálni.

Üzletünk főágát fogja képezni a mérték utáni munkák készítése. Nagybecsű megrendelőink és vevőink szives rendelkezésére áll műhelyünk javítások elkészítésére a legolcsóbb árszámítás mellett. Elvünk és főtörök-vésünk csakis jó, finom árukkal szolgálni a legszolidabb árak és pontos kiszolgálás mellett. A t. közönség különös figyelmébe ajánljuk az üzletünkben budapesti mintára berendezett külön próbatermünket. Nagybecsű megrendeléseit és szives pártfogását kérve vagyunk

kiváló tisztelettel

Lebovits és Grósz.

Fővárosi mintára berendezett külön próbaterem.

Levellel vagy telefon megkeresésre készséggel állunk a t. közönség rendelkezésére.

Levellel vagy telefon megkeresésre készséggel állunk a t. közönség rendelkezésére.

A székelyföldi ásványvizek páratlanja

„Répáti“

a legjelesebb égvényes gyógy-savanyuviz
mely kiválóan szerencsés vegyi összetétele, rendkívül
dús, főleg kötött szén-sav-tartalma és kellemes íz-
folytán ritkítja párját a kontinensen.

Elsőrangú gyógyital emé szti, zelei nehéz
egségeknel, vese-, gyomorbél bajokban, gyuladással hó
lyag, köszvényes bántalmak és vérszegénység ellen stb

Főuri kedvencz ital.

határozottan a legkedvesebb pezsgőborviz!

Mint a belsejével betegségei ellen legkellemesebb
és leghatásosabb s egyszersmind legolcsóbb gyógyító.
szert, úgy is, mint páratlan élvezeti italt, a „Répáti
ásványviz“-et minden czélutadatos, elfogulatlan ivónak
rendes használatra lelkiismerettel ajánlhatjuk.

A „Répáti viz“ minden jobb fűszerkereskedésben és
788. vendéglőben kapható.

Magyar műbutorgyár

részvénytársaság.

Ezelőtt REISZ és PORJESZ.

Május elsejétől fogva

Szent László-tér, a holdas templom mellett.

Saját készítésű elegáns asztalos
és kárpitos**BUTOROK**modern stýlben, gazdag választék-
ban, yári rban.

Szolid, szabott árak!

Hirdetmény.

„Nagyvárad Hítelbank Részvénytársaság“
(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

elfogad betéteket könyvecskékre és folyó
számlára:6 hóig elhelyezett **5%-os** kamatot
összeg után fizet.Előnyös feltételek mellett leszámítol
váltókat.

Jelzálogokra kölcsönöket nyújt.

Értékpapírok, ékszerek és terményekre
előleget ad.

Nagyvárad, 1904. május hó.

789

AZ igazgatóság.**Meglepő eredmény!****Egyszerű kezelés! Nagy kereslet!**

mutatja leginkább mennyire vált be a

LABOLIN,

mely lábizzadás ellen a legjobb szer.

Teljesen ártalmatlan, hatása még

♦ oly idült esetben is biztos. ♦

Ára 1 üvegnek használati utasítással és ecsettel **1 kor. 20 fillér.**

Kapható:

Berger Sándor

PARFÜMERIE „SAVOLY“

illatszertárban

NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR. (SZINHÁZ-SAROK.)

KECSKEMÉTY ISTVÁN**ÉTTERME és SÖRCSARNOKA** Nagyváradon, Lukács György-(Kőfaragó)-utca sarkán.**Kitünő teke-pálya!**

Van szerencsém a n. é. közönség és igen tisztelt ven-
dégeim becses tudomására hozni, hogy *teljesen ujonnan*
átalakított és jól gondozott minden kívánalmat kielégítő

teke-pályámat már megnyitottam

s azt a szórakozni vágyó közönség szíves rendelkezésére
bocsátottam.

Továbbá ajánlom **magyaros konyhám,**
tisztán kezelt boraim jutányos ár és pon-
tos kiszolgálás mellett.

A n. é. közönség szíves pártfogását kérve, vagyok

teljes tisztelettel

743

KECSKEMÉTY ISTVÁN, vendéglős**Kerthelyiség megnyitás!**

Tisztelettel hozom tudomására a m. t. közönségnek, hogy **nyári kerthelyiséget**
ápr. hó 8-án azaz vasárnap egyik helybeli kitünő cigány-
zenekar közreműködése mellett ünnepélyesen **megnyitottam.**

Kitünő magyaros étkek, frissen csapolt márcziusi SÖR, valamint
saját termésű, tisztán kezelt **HEGYI BOROK** felszolgálásáról gon-
doskodva van.

Előzékeny kiszolgálás!

Polgári árak!

Társas ebédek, vacsorák vagy lakomák étlap szerint vagy megállapított árak mellet
elfogadtátnak. — **ABONENSEK** részére mérsékelt árszámítás.

Egyben van szerencsém a vidéki utazó közönség szíves figyelmébe ajánlani ujonnan beren-
dezt **VENDÉGSZOBÁIMAT,** melyek tisztántartására különös gondot fordítok, valamint
SZALLÓHELY is jutányos ár mellett szíves rendelkezésre áll.

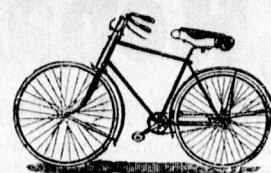

KALENDA JÁNOS

varrógép- és kerékpár-raktára

Nagyváradon, Szent László-tér,

holdas templom mellett.

A legújabb **Puch és Helical** kerékpárok

és kerékpár alkatrészek megérkeztek.

Kerékpárok és varrógépek javítása jutányosan
eszközöltetik.

Mindennemű varrógépek és varrógép alkatrészek
nagy raktára.

ÜZLET-ÁTHELYEZÉS!

HOFFER BERTALAN

paplangyártási telepét Fő-utcza, Bazár-épületből

Szilágyi Dezső u. dr. Adorján-ház

szouterrain helyiségébe helyezte át, miről a nagyérdemű vevőközöniséget
értesíti és további szives látogatását kéri.

Kész paplanok dús választékban.

Ugyanott varróleányok folytonosan felvétetnek.

636.

Előre haladt idény miatt

az összes nyári szép válogatott rőfös és női divat-árakat
nagyon olcsón elárusítjuk.

Maradékok:

500 méter maradék voil finom . . . 19 kr.	500 méter maradék áttört batiszt 13 kr.
500 méter maradék francia batiszt 21 kr.	500 méter maradék atlasz szaten 22 kr.
500 méter maradék ruha vászon 25 kr.	5000 méter maradék hazai delin 28 kr.
5000 méter maradék francia delin 37 kr.	

Csipke maradékok 1 kr.-tól feljebb.

Kovács L. és Társánál

Nagyvárad, Zöldfa-utcza elején.

Uj áruházunk Zöldfa-utcza elején.

Uj áruházunk Zöldfa-utcza elején.

598

